

№ 1 від 18 листопада 2020 року

**Прем'єр-Міністру України
ШМИГАЛЮ Д. А.**

**Віце-прем'єру-міністру з питань європейської
та євроатлантичної інтеграції України
СТЕФАНШИНІЙ О. В.**

**т.в.о. Міністра енергетики
України
БУСЛАВЕЦЬ О. А.**

**Міністру захисту довкілля
та природних ресурсів України
АБРАМОВСЬКОМУ Р. Р.**

**Міністру закордонних справ України
КУЛЕБИ Д. І.**

**Голові Комітету Верховної Ради України з
питань енергетики та ЖКП
ГЕРУСУ А. М.**

**Голові Комітету з питань екологічної політики
та природокористування
БОНДАРЕНКУ О. В.**

**т.в.о. Голови Держенергоефективності,
першому заступнику Голови
Держенергоефективності
Гурі К. Ю**

*Щодо необхідності розробки і
затвердження національного “Green Deal”*

Вельмишановний Денисе Анатолійовичу!

Представники провідних громадських організацій, що працюють у сфері екології, енергоефективності та відновлюваних джерел енергії, висловлюють Вам свою повагу і звертаються щодо наступного.

Ми глибоко стурбовані відсутністю затверджених планів, стратегій, концепцій розвитку сектору енергетики України до 2050 р. Більш того, **виникає все більш стійке враження руху України в енергетичній сфері в напрямку протилежному до кліматичних цілей ЄС.**

Так, за цей та минулий роки ЄС офіційно затвердив план переходу Європи до нульових викидів парникових газів до 2050 року, закріпивши свої амбітні цілі у так званому “Європейському Зеленому Пакті” або “**European Green Deal**”. Інвестиції у чисту енергію в цьому документі розглядаються як найбільш ефективний спосіб виходу з економічної кризи, спричиненої пандемією COVID-19. В рамках European Green Deal вже досягнуто нових рекордних показників виробництва енергії з ВДЕ та продовжується скорочення споживання вугілля і використання атомної енергії.

За останній рік в Україні припинено роботу над «Концепцією зеленого енергетичного переходу» - урядовий документ, який мав за мету перехід сектору енергетики України до використання 60% ВДЕ в загальному постачанні первинної енергії в 2050 році. Сьогодні, в Україні створена рекордна заборгованість за вироблену електроенергію з ВДЕ - близько 24,8 млрд. грн станом на 1 жовтня 2020 - а графік виплат поточних платежів досі не виконується. На додаток до цього, в Конституційний Суд України 47 народними депутатами України було подане конституційне подання щодо неконституційності законодавчих положень Закону України № 555-IV “Про альтернативні джерела енергії” від 20 лютого 2003 року та Закону України № 2019-VIII “Про ринок електричної енергії” від 13 квітня 2017 року, що, зокрема, стосується визнання неконституційним механізму “зелених” тарифів. Окрім цього, ДП НАЕК “Енергоатом” нещодавно озвучив свої плани про добудову двох блоків Хмельницької АЕС до 2025 р, а на субсидії для підтримки вугільної галузі витрачено понад 3 млрд грн (до слова, в Державному бюджеті на 2021 рік на ці цілі заплановано вже 4,5 млрд грн). Не побудовано жодного МВт маневреної генерації чи систем накопичення та зберігання енергії, не створено ефективного механізму залучення інвестицій, досі не запуснено електронні аукціони з державної підтримки проєктів з ВДЕ. Зусиллями багатьох політиків і журналістів створюється негативний імідж сектору ВДЕ. Державними органами гальмується прийняття Україною більш амбітної цілі (національного визначеного внеску) зі скорочення викидів парникових газів в рамках Паризької угоди.

Усе це яскраво демонструє існування кліматичного скептицизму на всіх рівнях державної влади та намагання якомога довше законсервувати поточний стан енергетичної політики. При цьому ж, варто нагадати, що кліматичні зміни в Україні відбуваються набагато швидшими темпами, ніж в ЄС і Україна вже несе прямі економічні втрати від глобального потепління. Так, в Україні середня річна

температура підвищилася на 1,2 °C за тридцять останніх років, при тому що в середньому у світі це зростання становить 1,0 °C.

Вбачаємо 5 ризиків такого розвитку подій:

1. **Технічний.** Якщо державними органами влади і далі не будуть створені та збережені належні умови для швидкого розвитку ВДЕ, Україна буде вимушена продовжувати експлуатацію електростанцій, які вже відпрацювали по 50-60 років та перетнули межу їх моральної і фізичної зношеності. Їх експлуатація потребуватиме все більше витрат на ремонти і субсидій з державного бюджету України. Ймовірно, що при цьому невирішеними залишатимуться питання фінансування виведення з експлуатації атомних блоків і захоронення відпрацьованого ядерного палива, а також встановлення сучасних систем очищення димових газів і азотоподавлення на вугільних електростанціях. В кращому випадку, експлуатацію існуючих вугільної і атомної генерацій буде продовжено до 2035 року, після чого вона масово і майже одночасно буде виводитись з експлуатації. Очевидно, що до того часу вже повинні бути побудовані нові потужності на заміщення. Вже сьогодні найдешевшою опцією для нової генерації є відновлювані джерела енергії, які продовжують розвиватися та покращувати свої показники LCOE. З економічних причин вже очевидно, що сонячна та вітрова енергетика будуть основою енергосистем майбутнього.

2. **Фінансовий.** Крім фінансових втрат від функціонування застарілої і неефективної енергетичної системи та росту цін для споживачів, виникає новий ризик потрапляння експортних товарів з України під очікуваний прикордонний вуглецевий податок в ЄС (carbon border adjustment mechanism). Такий механізм має бути ухвалений в ЄС не пізніше другого кварталу 2021 року, а запроваджений до 2023 року. Наразі ініціатива перебуває в активній фазі погодження та публічних консультацій. Новий механізм встановить мито на так званий «брудний» імпорт певних товарів до ЄС. Перш за все, це буде стосуватися імпорту сталі, алюмінію, цементу тощо, цілком імовірно - електроенергії. Втрати України внаслідок цього важко прорахувати, однак, з огляду на те, що близько 50% вироблених товарів експортується саме в ЄС, можна спрогнозувати, що ці втрати будуть дуже суттєвими. Наприклад, у разі запровадження цього механізму, втрати Росії від експорту оцінюються від 3 до 4,8 млрд доларів щороку.

3. **Політичний.** Рухаючись у протилежному від ЄС напрямку в питанні розробки національного "Green Deal", Україна навряд чи зможе розраховувати на подальше політичне зближення та підтримку з боку ЄС. Під час презентації Європейської водневої стратегії в Брюсселі 08.07.2020 Віце-президент

Європейської комісії Ф. Тіммерманс наголосив, що саме поєднання використання зеленого водню з відновлюваними джерелами енергії надає широкі можливості для виходу з економічної кризи, спричиненої COVID-19. Україні в цій стратегії відведено роль стратегічного партнера із виробництва та постачання для потреб ЄС нових енергоносіїв: зеленого водню та біометану.

4. Кліматичний. На жаль, за умови дотримання нинішнього курсу, Україна не виконає своєї частини планетарного завдання зі скорочення викидів парникових газів в рамках Паризької угоди. Наслідки для планети від невиконання цього завдання очікуються катастрофічні. Як нещодавно попередив Біл Гейтс, засновник Microsoft, через кілька десятиліть світ зіштовхнеться з кліматичною катастрофою, яка буде небезпечніша за пандемію COVID-19. *“Якою б жахливою не була ця пандемія, зміна клімату може виявитися ще гірше”*, - написав Білл Гейтс. В часи глобальної кризи викликані пандемією COVID-19, Виконавчий директор Міжнародного Енергетичного Агентства (IEA) Фатіх Біроль переконаний: *“Зараз в умовах надзвичайних проблем в секторах охорони здоров'я та економіки, уряди тим більше не повинні випускати з поля зору стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії та “зелений” енергетичний перехід, які можуть забезпечити стійкий і безпечний вихід з пандемії”*.

5. Екологічний. В Україні найкоротша тривалість життя в Європі, що становить 71 рік. Для порівняння, в Швеції – 80 років. Україна на 99 місці у світі за смертністю, викликану забрудненням повітря. У Європі ж - ми в шістьці найгірших. Україна у екологічному рейтингу держав знаходиться на 109 місці зі 180. Середній вік об'єктів теплової енергетики перевищує 50 років, а питомі викиди забруднюючих речовин (пилу, оксидів сірки та азоту) в атмосферу перевищує екологічні норми ЄС в десятки разів. Населення Києва та Дніпра страждає від забруднення, спричиненого застарілою вугільною генерацією розміщеною в межах цих міст-мільйонників.

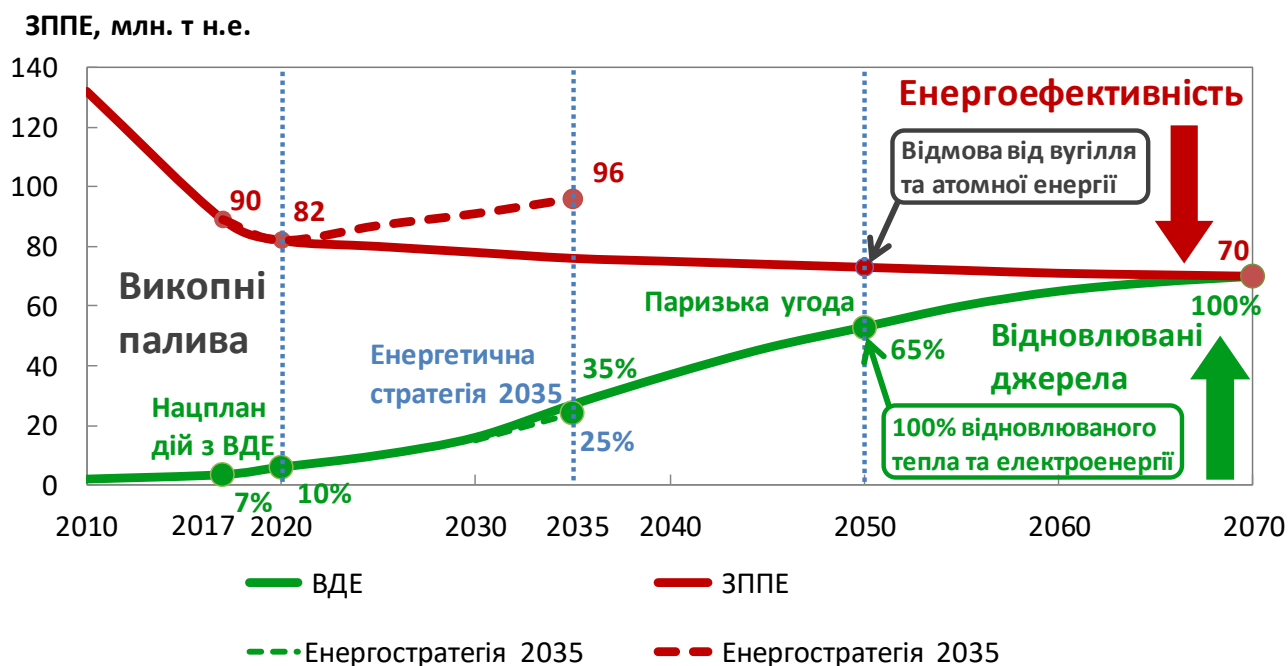
Необхідною реакцією на ці ризики вбачаємо найскорішу синхронізацію України з “зеленим” енергетичним переходом ЄС. Одним з перших кроків в цьому напрямку має стати **розробка нової “зеленої” Енергетичної стратегії України до 2050 року**, яка має базуватися на розвитку двох основних напрямів:

- Скорочення споживання енергетичних ресурсів за рахунок підвищення енергоефективності та енергозбереження;

- Широкомасштабне використання відновлювальних джерел енергії (сонячної, вітрової, енергії біомаси, гідроенергетики та енергії довілля) та відновлюваних газів (зеленого водню, біометану) для виробництва електричної і теплової енергії, а також у якості транспортних палив.

Наше бачення енергетичної стратегії України до 2050 року базується на переході до 100% ВДЕ як найбільш економічно та екологічно доцільному довгостроковому сценарію розвитку нашої держави. Вважаємо, що до 2050 року реально досягти 100% ВДЕ у виробництві електричної і теплової енергії, а до 2070 року – повністю перевести транспортний та енергетичний сектори на екологічно чисті види енергії.

Перехід до ощадливого енергоспоживання та відновлюваних джерел енергії є ключем у вирішенні не лише проблеми зміни клімату, але є рушієм позитивних економічних та соціальних змін для громад. Державна політика має всебічно сприяти використанню потенціалу ВДЕ, малої розподіленої генерації та енергоефективності для розбудови дружньої до довкілля «зеленої» економіки та місцевого розвитку в умовах децентралізації, що є запорукою сталого розвитку.

*ЗППЕ – загальне постачання первинної енергії

Концепція “зеленого” енергетичного переходу України до 2050 – 2070 р.

Пропонуємо Уряду невідкладно розпочати роботу з підготовки національного “Green Deal” та нової “зеленої” Енергетичної стратегії України до 2050 року. Готові брати активну участь у цьому процесі.

З глибокою повагою,

Голова правління ГС “Global 100RE
Ukraine”

Олександр
Домбровський

Амбасадор чистої енергії в світі,
Член правління ГС «Global 100% RE
Україна»

Руслана Лижичко

Голова правління ГО «Агентство з
відновлюваної енергетики», Голова
правління ГС «Біоенергетична
асоціація України»

Георгій Гелетука

Голова правління ГС “Українська
вітроенергетична асоціація”

Андрій Конеченков

Президент енергетичної асоціації
«Українська воднева рада»

Олександр Репкін

Виконавчий директор ГС
«Асоціація сонячної енергетики
України»

Артем Семенишин

Президент ГС «Професійна
асоціація екологів України»

Людмила Циганок

Голова правління ГО «Українська
асоціація енергосервісних
компаній»

Олексій Корчміт

Голова Української асоціації
відновлюваної енергетики

Олександр
Козакевич

Експерт з кліматичної та
енергетичної політики Української
Кліматичної Мережі

Олег Савицький

Голова ГО Єдина Планета,
координатор Кампанії ХутроOFF

Павло Вишебаба

Керівник відділу енергетики, ГО
"Центр екологічних ініціатив
"Екодія"

Костянтин
Криницький

Координаторка проектів коаліції
"Енергетичний перехід"

Наталія Литвин

Координаторки з впровадження
ВДЕ для сталого енергетичного
розвитку громад Донецької та
Луганської областей ГО
«Правополіс»

Наталія Корчак,
Олена Корчак

Президент аналітичного центру
Діксі Груп

Олена Павленко

Координаторка енергетичних
програм громадської мережі
ОПОРА

Тетяна Бойко

Президент ГС виробників
органічних сертифікованих
продуктів «Органічна Україна»

Олена Березовська

Директор Інституту відновлюваної
енергетики НАН України,
Член-кореспондент НАН України

Степан Кудря

Голова правління ГО «Save Dnipro»

Ірина Черниш

Виконавчий директор ГО "Голос
Природи"

Євген
Колішевський

Голова Ради Української
кліматичної мережі

Оксана Мар'юк